

ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ УКРАЇНИ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ З БОРЖНИКІВ, ЯКІ ПРОЖИВАЮТЬ ЗА КОРДОНОМ

Для громадян України створено правові можливості вирішення питання про одержання аліментів шляхом визнання і виконання судових рішень за кордоном на підставі міжнародних договорів про правові відносини у цивільних справах.

Для того, щоб рішення українського суду виконувалось на території іноземної держави, необхідно, щоб воно пройшло відповідну процедуру визнання компетентним судом іноземної держави та надання останнім дозволу на його виконання.

Наразі Україна є учасницею ряду двосторонніх та багатосторонніх міжнародних договорів, які дозволяють вирішувати питання стягнення аліментів з боржників, які проживають за межами України.

Найбільш поширені із них, які застосовуються у практиці, і на підставі яких громадяни України частіше звертаються для отримання відповідної правової допомоги у питаннях виконання рішень про стягнення аліментів з боржників, які проживають за кордоном, є Конвенція про правову допомогу та правові відносини по цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року, яка діє у відносинах із країнами СНД, та Конвенція про стягнення аліментів за кордоном, укладена у місті Нью-Йорк від 20 червня 1956 року.

Також, серед універсальних багатосторонніх договорів у сімейній сфері, які містять положення щодо визнання та виконання, можна виділити Конвенцію про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання від 23 листопада 2007 року.

Вищезазначена Конвенція 2007 року пропонує державам модернізований механізм співробітництва їх компетентних органів з метою сприяння особам, які мають право на утримання, що випливає з сімейних правовідносин, одержувати аліменти від осіб, що проживають за кордоном.

Згідно зі ст. 49 Конвенції 2007 року у відносинах між Договірними державами ця Конвенція замінює Конвенцію про стягнення аліментів за кордоном 1956 року настільки, наскільки її сфера застосування між такими державами збігається зі сферою застосування цієї Конвенції. Аналогічна норма також закріплена пунктом 4 розділу I Інструкції про виконання в Україні Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, затвердженої наказом Міністерства юстиції України від 15.09.2017 № 2904/5 (далі – Інструкція № 2904/5). Тому, коли виникає необхідність звернутися з питанням про стягнення аліментів за кордоном, необхідно звертати увагу на перелік країн, для яких набрала чинності Конвенція

2007 року. Наприклад, якщо країна є учасницею одночасно і Конвенції 1956 року про стягнення аліментів, і Конвенції 2007 року, то підлягає застосуванню Конвенція 2007 року і всі документи мають бути оформлені з урахуванням її вимог.

На сьогодні Конвенції 2007 року діє у відносинах України з такими державами, як Австрія, Білорусь, Болгарія, Канада, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Греція, Італія, Іспанія, Латвія, Литва, Чорногорія, Польща, Румунія, Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії, Сполучені Штати Америки та ін.

Актуальну інформацію щодо переліку країн, для яких набрала чинності Конвенція 2007 року можна знайти на офіційному веб-порталі Гаазької Конференції www.hcch.net.

Питання практичного застосування вищезазначеної Конвенції врегульовані Інструкцією про виконання в Україні Конвенції про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання, затвердженою наказом Міністерства юстиції України від 15.09.2017 № 2904/5 (далі – Інструкція про порядок виконання Конвенції).

Відповідно до ч. 1 ст. 10 Конвенції, доступними для заінтересованої особи в запитуючій державі для одержання утримання згідно із цією Конвенцією є такі категорії заяв:

- визнання або визнання та виконання рішення;
- виконання рішення, прийнятого або визнаного в запитуваній державі;
- винесення рішення в запитуваній державі у випадках, коли рішення відсутнє, у тому числі у випадках, коли є необхідним установлення батьківства;
- винесення рішення в запитуваній державі у випадках, коли визнання та виконання рішення є неможливим або у визнанні та виконанні відмовлено у зв'язку з недостатністю підстав для визнання та виконання згідно зі статтею 20, або з підстав, зазначених у підпунктах "b" або "e" статті 22;
- зміна рішення, винесеного в запитуваній державі;
- зміна рішення, винесеного в державі, іншій, ніж запитувана держава.

Відповідно до розділу III Інструкції № 2904/5, згідно з Конвенцією кредитор з метою стягнення аліментів на утримання дитини віком до 18 років може подати:

- заяву про визнання та/або виконання іноземного рішення про стягнення аліментів відповідно до статті 24 Конвенції;
- заяву про виконання рішення, прийнятого або визнаного в запитуваній Договірній державі;

- заяву про вирішення питання про стягнення аліментів у запитуваній Договірній державі, у тому числі (у разі потреби) з вимогою про встановлення батьківства;
- заяву про вирішення питання про стягнення аліментів у запитуваній Договірній державі у випадках, коли визнання та виконання іноземного рішення є неможливим або у визнанні та виконанні відмовлено у зв'язку з недостатністю підстав для визнання та виконання згідно зі статтею 20 Конвенції або з підстав, зазначених у підпунктах "b" або "e" статті 22 Конвенції;
- заяву про зміну рішення, винесеного в запитуваній Договірній державі;
- заяву про зміну рішення, винесеного в Договірній державі іншій, ніж запитувана Договірна держава.

Заява може бути подана у формі, рекомендованій та опублікованій Гаазькою конференцією з міжнародного приватного права на її офіційному веб-сайті за посиланням www.hcch.net у розділі, присвяченому Конвенції.

Якщо особа звертається з питанням про визнання та виконання рішення на території іноземної держави, подаються наступні документи:

- копія рішення, засвідчена компетентним органом у державі його винесення;
- документ, у якому зазначається, що рішення є таким, що підлягає виконанню в державі його винесення, та (якщо це рішення адміністративного органу) документ, у якому зазначається, що рішення може бути переглянуто в адміністративному чи судовому порядку і що воно має таку саму силу, як і рішення суду з такого самого питання відповідно до законодавства держави його винесення, за винятком випадків, коли така держава визначила у заяві відповідно до статті 57 Конвенції, що рішення її адміністративних органів завжди відповідають цим вимогам;
- якщо відповідач не з'явився та не був представлений у судовому процесі в державі винесення рішення, документ або документи, які засвідчують залежно від обставин, що відповідач був належним чином повідомлений про провадження та мав можливість бути заслуханим або був належним чином повідомлений про винесене рішення та мав можливість його оскаржити або подати апеляцію на підставі неправильного встановлення обставин справи та застосування закону;
- за наявності заборгованості з аліментів — документ з розрахунком такої заборгованості і датою, на яку сума заборгованості з аліментів нарахована;
- стосовно рішення, яке передбачає автоматичне коригування розміру аліментів шляхом індексації, — документ з інформацією, необхідною для проведення відповідних розрахунків;

- документи, які містять інформацію про обсяг безоплатної правової допомоги в державі винесення рішення, якщо заявник її отримував.

Згідно пункту 4 розділу II Інструкції № 2904/5 заява та документи, що направляються з України до запитуваної Договірної держави відповідно до Конвенції, складені українською мовою, мають супроводжуватися перекладом офіційною мовою запитуваної Договірної держави або іншою мовою, яку запитувана Договірна держава визначила у своїй заяві відповідно до статті 63 Конвенції як прийнятну для всієї своєї території або тієї її частини, на якій проживає боржник.

На території країн СНД порядок стягнення аліментів регулюється Конвенцією про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 22 січня 1993 року (Мінська конвенція), яка є чинною для 12 країн (Україна, Білорусь, Узбекистан, Казахстан, Російська Федерація, Таджикистан, Вірменія, Киргизька Республіка, Молдова, Азербайджан, Грузія, Туркменістан).

Вимоги щодо оформлення документів з питань стягнення аліментів з боржника за кордоном окрім вищезазначеної Конвенції регулюються ще й Інструкцією про порядок виконання міжнародних договорів з питань надання правової допомоги в цивільних справах щодо вручення документів, отримання доказів та визнання і виконання судових рішень, затвердженою спільним наказом Міністерства юстиції України та Державної судової адміністрації України від 27.06.2008 року № 1092/5/54 (із змінами і доповненнями).

Зацікавленій особі з метою вирішення питання про визнання та допуску до примусового виконання українського судового рішення на території іншої держави - учасниці Мінської Конвенції необхідно скласти клопотання про визнання та виконання рішення українського суду, яке складається на ім'я «компетентного суду» держави, де необхідно виконати судове рішення.

Окрім того, у клопотанні необхідно надати наступну інформацію:

- повне прізвище, ім'я та по батькові стягувача, його домашня адреса та, у разі необхідності, рахунок, на який слід перераховувати стягнуті з боржника кошти;
- повне прізвище, ім'я та по батькові боржника, його домашня адреса та, якщо це відомо стягувачеві, місце роботи боржника;
- повна назва суду, який постановив рішення, дата винесення рішення та його резолютивна частина.

До клопотання про визнання та виконання рішення необхідно додати наступні документи:

- засвідчену належним чином копію судового рішення;
- довідку про те, що рішення набрало законної сили, якщо це не впливає безпосередньо з тексту рішення;
- довідку стосовно виконання частини рішення або невиконання рішення на території України;

- якщо відповідач не брав участі в судовому засіданні - довідку про те, що відповідач був належним чином повідомлений про день та час судового розгляду, та копії документів справи, що підтверджують повідомлення відповідача належним чином про час та місце судового розгляду справи.

Слід також звернути увагу, що відповідно до умов статті 17 вищезазначеної Конвенції усі документи, що надсилаються з метою її виконання, повинні бути складені російською мовою або містити засвідчений переклад на російську мову.

Таким чином, клопотання про визнання та виконання судового рішення та документи, що до нього додаються, доцільно оформлювати одразу російською мовою. Коли рішення суду було винесено українською мовою - до нього слід додати засвідчений переклад на російську.

Звертаємо увагу на те, що у випадку виникнення необхідності стягнення аліментів з осіб, які перебувають на території іноземної держави, для отримання детальної інформації щодо вимог оформлення документів Ви може звернутися до Південного міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Одеса) за наступними телефонами:

- Одеська область: (048) 705-44-56, (048) 705-44-64, (048) 705-44-58;
- Миколаївська область: (0512) 47-66-15;
- Херсонська область: (0552) 49-10-09.